

került önálló bűncselekmények száma 16.965 volt; addig 1905-ben 21.194 és 1908-ban 23.236-ra emelkedett.

A vagyon elleni kriminalitás meg ilyen alakulást mutat: míg a vagyon elleni bűncselekmények száma 1900-ban 13.523 volt; addig 1905-ben már 17.584 és 1908-ban 17.794.

Végül nem érdektelen rátekintenünk ama gazdasági veszteségre is, amely a büntettes hadsereg működéséhez fűződik: a bűncselekmények okozta kár (az érdekeltek bejelentését véve alapul) ui. 1900-ban 2.193.867 korona volt, 1908-ban 16.662.251 koronára ugrott fel.

(In: *Kriminológia. Budapest, 1912. 224-232. pp.*)

Gazdasági válságok krimináltaetiológiai jelentőségéhez

Ha már a közszükségletek kielégítését megnehezítő magas árak nyomán felburjánzó nyomor beírja nevét a kriminalitás alakulását megörökítő bűnügyi statisztikába, annyival inkább a gazdasági élet patológikus fejlődéséhez válság név alatt ismert fázisa. A termelés és kereslet összhangjának eme megbillenését igen élénk színekkel jellemzi Engel a következőkben: "A közlekedés megakad, a piacok túltömöttek, a termelvények éppen olyan nagy tömegekben, mint áttekinthetetlen mennyiségben fekszenek, a készpénz letűnik a láthatárról, a gyárak szünetelnek, a munkásosztályok éheznek, bukás bukást követ, kényszereladás kényszereladás nyomába lép; termelő erők és termelvények fecsérlődnek el, semmisülnek meg, amíg a felhalmozott árutömegek kisebb, nagyobb értékvesztés mellett fokozatosan lecsapódnak s a kicserélődés ismét helyre áll."

Azt, hogy a gazdasági válságok a bűnözés szívonát emelik, a kriminológusok kivétel nélkül mind megerősítik. Oettingen¹ Poroszország gazdasági viszonyainak kutatásában az 1858. évi kereskedelmi válságot emeli ki, amikor dacára a kedvező áralakulásnak a gonosztettek száma mégis emelkedett, "mert az általános társadalmi kalamitás és pánik kihatása erősebb volt az élelmiszerek áránál".

Bár egy válság nem hagyja érintetlenül a társadalom egyetlen rétegét sem, mégis az ipari munkások azok, akiket a gazdasági élet felkavart magas hullámai legérzékenyebben csapdosnak. Hogy Oppenheimerrel beszéljünk: "az ipari munkás az utolsó, kit a farkasok felfalnak".² Ebből magyarázható azután meg e társadalmi osztály magas részvétele a gazdasági válságokat követő társadalmi rend ellen irányuló mozgalmakban.

A kérdés szemléltetésére, minthogy statisztikai viszonyaink, sajnos, a hosszabb időre visszanyúló összehasonlítást nálunk lehetlenné teszik, Herz Ausztráliára vonatkozó lelkiismeretes pontossággal összeállított kimutatását közöljük:

1 Oettingen: *Moralstatistik*. Erlangen 1882. III. kiadás. 487. old.

2 Oppenheimer: *Siedlungsgenossenschaft*. Berlin.

	100.000 lakosra esett		
	csődök	lopások	csalások és sikkasztások
	száma		
1862-65	-	60.5	9.4
1867-70	-	74.2	10.7
1871	2.7	67.1	11.5
1872	5.2	74.7	11.6
1873	6.5	79.6	12.6
1874	8.3	82.8	12.1
1875	6.4	78.4	15.0
1876	6.1	82.7	16.7
1877	4.4	90.8	17.0
1878	4.7	85.3	16.5
1879	4.6	73.3	15.3
1880	4.6	88.6	16.5
1881-85	4.6	79.3	15.2
1886-90	4.1	62.6	13.9

“A vagyoni elleni kriminalitás — írja Herz³ — amint a csőd a válságos években és a közvetlenül rákövetkező időszakban egy kettős létfenntartási akadály hatása alatt: a munkanélküliség és a magas élelmiszerárak állandó emelkedését mutatja.” Az 1873-74. év dec. és jan. havában önként 14000 munkás hagyta ott Bécsset, míg 8000 foglalkozás nélküli a város területéről kitiltódott s mindennek dacára febr. elején még mintegy 18.830 munkanélküli kóborolt Bécs utcáin.

Újabb Wadler kutatta az 1895. évi szerb gazdasági válságnak a bűnözés alakulására gyakorolt szerepét. Kutatásaink eredményeként pedig megállapítja, hogy Szerbiában a gazdasági válság és kriminalitás közötti reláció közvetlen volt⁴, úgyhogy ugyanakkor a bűnözés is extenzív és intenzív fejlődését illetően — válságos képet mutatott.

3 Herz: Verbrechen und Verbrechen in Österreich. Tübingen, 1908. 71. old.

4 Wadler: Die Verbrechensbewegung im östlichen Europa. München 1908.

Táplálkozás

A táplálkozás a legszorosabb viszonyban van a gazdasági viszonyokkal és a kriminalitással.

Csak az a nép fejlődik testileg egészségesen, hol a gazdasági viszonyok kedvező konjunktúrája a higiénikus táplálkozást lehetővé teszi. Erismann számítása szerint egy mérsékelt munkát végző embernek napi táplálékában a különböző tápanyagok következő minimumának kell lennie: 118 gr. fehérje, 56 gr. zsír és 500 gr. szénhidrát. Ha a testi szervezet a legkülönbözőbb tápszerekből e minimális adagot nem veheti fel, úgy a kezdetben funkcionális zavarok, huzamosabb ideig tartó nélkülözéseknél pedig szervi elváltozások keletkeznek.

A modern pszichiátria kutatásaiból tudjuk, hogy a degeneráció egyik legelső faktora éppen a hiányos vagy káros táplálkozás. A büntettes biológiájában pedig láttuk, hogy degeneráció és kriminalitás két ikertestvér, vagy, hogy Drill orosz kriminológus szavaival éljünk, a degeneráció progresszív kriminalitásra vezet.

Az élelmiszer árak drágulása az életigények redukálását vonja maga után, az állati termékek helyébe a növényi élelmiszerek lépnek s ezek sorában is legelől azok, melyek kevésbé táplálók, s melyeknek állandó élvezése különböző szervi betegségek kútforrása.

A statisztika egyik újabb életképes hajtása, a társadalomstatisztika a különböző társadalmi jelenségeknek osztálykülönbségek szerinti vizsgálatában erre vonatkozólag érdekes eredményekre hívja fel figyelmünket.

Engel a belga statisztikai és munkás-költségvetések alapján a legszegényebb (600 frankon aluli jövedelem) és leggazdagabb (2000 frankon felüli jövedelem) osztályok fogyasztására nézve a következő érdekes adatokat közli. Egy quetre csik kiadás:

	I.	II.
hús	0,34	7,97
vaj, zsír, tojás	1,92	10,65
búzakenyér	0,89	32,68
rozskenyér	5,60	0,00